

WIELOLETNIE BADANIA NAD OCENĄ WCZESNOŚCI, PLONOWANIA I WARTOŚCI POKARMOWEJ 15 ODMIAN KUPKÓWKI POSPOLITEJ

Roman Łyszczarz, Romuald Dembek

*Zakład Łąkarstwa, Akademia Techniczno-Rolnicza im. J.J. Śniadeckich
ul. A. Kordeckiego 20, 85-225 Bydgoszcz*

W latach 1992-1998 w RZD w Minikowie na glebie brunatnej zaliczanej do kompleksu pszennego dobrego, prowadzono badania 15 krajowych odmian kupkóWKI pospolitej. Ich celem było określenie wczesności, plonowania, zawartości białka ogólnego i włókna surowego. Różnice między odmianami w osiąganiu dojrzałości kośnej (kłoszenie) wynosiły, w zależności od roku od 8 do 13 dni i były one ściśle związane z warunkami termicznymi w okresie narastania pierwszego odrostu.

Plonowanie odmian zależało wyraźnie od sumy ilości opadów w latach i ich rozkładu w sezonach wegetacyjnych. Najmniejsze opady stwierdzono w 1992 r., kiedy to w okresie od kwietnia do września zanotowano 144 mm deszczu, a największe w 1998 r. – 445 mm.

Ilość opadów decydowała o liczbie pokosów, a także o zawartości białka ogólnego i włókna surowego. W suchym 1992 roku zebrano tylko jeden wiosenny odrost. W pozostałych latach uzyskano po 2-3 odrosty. W całym okresie badań w pierwszym odroście zebrano 45,6 dt s.m. z ha (średnia ze wszystkich odmian i lat). Maksymalna różnica pomiędzy średnimi plonami z odmian w pierwszym odroście kształtowała się pomiędzy 41,5 ('Rada'), a 54,1 dt s.m. z ha ('Fala'). Ze zdecydowanej większości odmian w tym pokosie zebrano 43-47 dt s.m. z ha, przy $NIR_{\alpha=0,05} = 5,69$ dt. Średnie roczne plony odmian były bardzo zróżnicowane w latach i mieściły się pomiędzy 52,9 a 130,6 dt s.m. z ha. Średnia z lat i odmian w całym siedmioletnim okresie wynosiła 90,1 dt s.m. z ha. Do grupy lepiej plonujących należały 'Fala', 'Bara', 'Bepro', 'Nera' i 'Aster'. W pierwszym odroście w dojrzałości kośnej znajdowało się, średnio z odmian i lat, 125 g białka ogólnego w 1 kg s.m., z wahaniami - w zależności od odmian - od 119 ('Bara') do 138 g ('Amera') tego składnika. Większe różnice odnotowano w latach: od 100 g w 1994 r. do 160 g tego składnika w 1 kg s.m. w 1997 r. Plony białka będące pochodną plonowania i zawartości białka w s.m. różniły się pomiędzy latami ponad 2-krotnie. Najmniej, bo zaledwie 568 kg tego składnika zebrano w 1992, a najwięcej w 1993 r. – 1620 kg z ha. Średnio z odmian, z całego siedmioletniego okresu badań, uzyskano 1144 kg białka, z wahaniami pomiędzy odmianami od 1075 ('Satra') do 1273 kg ('Fala').

W doświadczeniu prowadzono także ocenę zadarnienia. Po siedmiu latach badań kształtowało się ono na poziomie 70-75% i nie zmieniało się od czwartego roku po zasiewie. Odmiany kupkóWKI skutecznie opierały się zachwaszczeniu. Niemalże jedynym, bo występującym w kilkuprocentowych ilościach chwastem był mniszek pospolity.

Z analizy struktury pierwszego odrostu wynika, że pędy generatywne stanowiły średnio z lat i odmian 65,6% jego masy. Zauważono, że odmiany wcześniejsze takie jak 'Amera', 'Bepro', 'Dika', 'Fala', a także średniowczesne 'Rada' i 'Berta' charakteryzowały się większym, bo około 73-75% ich udziałem. W grupie odmian o zdecydowanie mniejszej liczbie pędów generatywnych znalazły się w większości odmiany później-

sze ('Baza' – 52%, 'Aster' – 56%, 'Nera' i 'Bara' (poniżej 60%). Liście stanowiły w pierwszym odroście średnio 42% jego masy (od 36,5 do 51,5%) z tym, że odnotowano ich większą liczbę u odmian późniejszych. Większa ich liczba w omawianych warunkach nie decydowała zatem o wyższej zawartości białka.